

Neden hüsn-ü zan etmeliyiz?

İzmir Çamdibi'nden Ulaş Ulusoy: “Ben kulumun zannı üzereyim. Beni nasıl tanırsa ben onunla öyle muamele ederim.” hadisini nasıl anlamalıyız?”

KÖTÜ İNSAN YOKTUR

Hüsn-ü zan içimizde beliren umut, dua, niyet, müspet çizgi ve iyimserliktir. Safderun iyimserlik değil; adem-i itimat ile birlikte gösterilen iyimserliktir. Hadiselerin güzel yüzünü gösteren beyaz gözlüktür.

Su-i zan ise bedbinlik, kötümserlik ve hiçbir kimseyi ve hiçbir şeyi beğenmeme halidir. Hadiselerin çirkin yüzünü gösteren ve insana evham veren siyah gözlüktür.

Oysa ne hayat, ne insanlar hiçbir zaman tek beyaz renkli, ya da tek siyah renkli olmazlar; siyah beyaz karışımı olurlar. Çünkü hayat bir imtihan mahallidir. İnsan da imtihandadır.

Biz genelde iyilik gördüğümüz insana iyi insan, kötülük gördüğümüz insana kötü insan deriz. Oysa bu yargı sübjektiftir ve yanlıştır.

Hüsn-i zan esasına göre her insan iyi insandır. Yani Mecelle kuralıyla söylersek, beraat-i zimmet asıldır. Bu durumda kötülük vardır; ama kötü insan yoktur. Suçlar, günahlar ve kötülükler mevziîdir, geçicidir, lokaldır, duruma göredir; pişmanlık gösterip özür dilendiği ve tövbe edildiği zaman da silinip gider.

Biz nasılsak insanları da öyle buluruz. Biz kötü isek insanlar da kötü, biz iyi isek insanlar da iyidir. İyilik eden iyilik bulur, kötülük eden kötülük bulur. Yani bizim zannımız, niyetimiz, yargımız aslında bize geri döner. Bediüzzaman'ın ifadesiyle, İyilik iyilik getirir, fenalık fenalık getirir.¹

İçimizdeki enerji negatifse negatif şeyler ekeriz, negatif sonuçlar alırız. Enerjimiz pozitifse pozitif şeyler ekeriz, pozitif neticeler elde ederiz. Genel kuraldır: İyi adam iyilerle karşılaşır. Kötü adam kötülerle karşılaşır. Üstad Hazretleri buyuruyor ki: “Fena bir adama “İyisin, iyisin” desen iyileşmesi ve iyi adama “Fenasın, fenasin” desen fenalaşması çok vuku’ bulur.”² Yani senin iyi enerjin fena bir adamı iyileştirir,

kötü yaklaşımın iyi bir adamı fenalaştırır.

HÜSN-Ü ZAN İYİMSERLİKTİR

İyimserlikten kastımız kötülüğü sezmek ve şer ve şeytanlığı fark etmemek demek olan ve halk arasında saflık da denilen “kör iyimserlik” değildir. Şüphesiz bir miktar kuvve-i vahime, yani vesvese, yani şüphecilik, yani muhatabımızın yanlış yapabileceği vehmi, yani adem-i itimat lazımdır. Fakat bu da abartılı olmamalıdır.

Bediüzzaman Hazretleri lüzumlu iyimserliği dört kelimeyle açıklıyor: Hüsn-ü niyet, hüsn-ü zan, hüsn-ü haslet ve hüsn-ü fikir. Yani iyi niyetli, iyi zanlı, iyi hasletli ve iyi fikirli olmalıyız.

Dolayısıyla dünyayı bize manevî bir cehennem eden başkası değil, kendi nefs-i emaremiz ve kendi kötülüğümüzdür. Herkesten iyilik bulmamıza vesile olan da kendi hüsn-ü niyetimiz, hüsn-ü zannımız, hüsn-ü hasletimiz ve hüsn-ü fikrimizdir.³

ALLAH’A HÜSN-Ü ZAN ETMELİYİZ

Halka ve hayata hüsn-ü zanla bakmanın bir fazilet olduğu anlaşıldığına göre, sonsuz irade, yüksek takdir, büyük tensip ve sınırsız tasarruf sahibi bulunan Allah’a hüsn-ü zanla bakmanın artık farz bir emir olduğu anlaşılmış olur.

Nitekim Kur’ân buyuruyor ki: “Sana ne iyilik gelirse Allah’tandır. Sana ne kötülük gelirse kendindendir.”⁴

Allah’a hüsn-ü zanla bakmanın manası şudur: Allah sınırsız iyilik ve merhamet sahibidir. Kalbimizden geçen duayı işitir, umudu bilir, hüsn-ü zannı makbul sayar ve iyimserliğimize olumlu karşılık verir. Bizimle hüsn-ü zannımıza göre muamele eder.

Yani O bize kötülük yapmaz. Başımıza gelen musibetler Allah’ın bize kötülükleri değil; ya Allah’ın rahmet habercileri, ya da kendi günahımızın kefaretidir. Zorda ve darda kalsak Allah bize yardım eder. Dua etsek duamıza cevap verir veya hikmeti iktiza ederse duamızı kabul eder. Pişman olsak bizi affeder. Tövbe etsek tövbemizi kabul eder ve günahımızı siler. Bağışlama istesek bizi bağışlar.

Ne istersek Allah katında onu buluruz.

Dipnotlar:

1- Sözler, s. 64

2- Mektubat, s. 448

3- Sözler, s. 66

